

PREVENTIVNÍ PROGRAM

školní rok 2024–2025

OBSAH

1. Úvod	3
2. Východiska při tvorbě programu	4
3. Charakteristika školy	5
4. Specifikace rizikového chování	6
5. Cíle preventivního programu	6
6. Cílové skupiny	7
7. Současná situace ve škole	8
8. Plán preventivních aktivit na SOŠ a SOU Dubno ve školním roce 2024/2025	8
9. Hodnocení preventivního programu SOŠ a SOU Dubno ve školním roce 2023/2024	12
10. Přehled činností v krizových situacích	15
11. Postup školy v případě výskytu užívání návykových látek	18
12. Směrnice ředitele školy: Prevence proti šikanování	19
Příloha 1- Krizový plán - návykové látky	24
Příloha 2 - Znaky šikanování	26
Příloha 3 - Stadia šikanování	28
Příloha 4 - Krizový plán – prevence proti šikanování	29
Příloha 5 - Tým prevence, ŠPP	31
Příloha 6 - Krizová čísla	32

Zpracovala: Mgr. Romana Souchová – školní metodik prevence
Mgr. Eva Koutná – výchovný poradce

1. Úvod

Školy jsou místem, kde se spolu setkávají děti a dospívající mládež s různými názory a zájmy bez ohledu na rozdílné povahové vlastnosti. Ze svých rodin si přinášejí celou škálu návyků a postojů ke skutečnostem, s nimiž se denně setkávají, přinášejí si mimoděk různé „modely“ jednání nejen se svými vrstevníky, ale i s dospělými. Během výchovně vzdělávacího procesu, kterým na ně pak škola a školská zařízení působí po dobu devíti let, získávají nejen vědomosti a dovednosti týkající se vzdělání samotného, ale získávají zde i zkušenosti v oblasti sociálních kontaktů a jednání. Konfrontují působení rodinné výchovy s působením pedagogických pracovníků a spolužáků při řešení nejrůznějších mezilidských vztahů, problémů a konfliktních situací, do nichž se ve společenství školy, ale i v životě mimo ni dostávají.

Na odborné střední školy by měly přicházet děti, které mají alespoň v oblasti profesní orientace některé společné nebo podobné zájmy. Není však pravdou, že toto pojetí nějak významně usnadňuje sociální vztahy v daném školním zařízení. Od roku 1989, kdy došlo k významným společenským změnám, se změnilo mnohé, co ovlivňuje způsob života jednotlivých rodin a projevuje se i významně ve formování mladé populace v oblasti mezilidských vztahů či postojů k negativním společenským jevům. Lze mluvit o stoupající tendenci projevů agresivity již mezi školáky nebo i agresivnějších formách komunikace mezi rodiči a školou při výskytu nejrůznějších obtíží či konfliktních situací souvisejících s jejich potomkem. K problémům, s nimiž se dnes běžně setkáváme, patří poměrně vysoké procento mládeže, která experimentuje s drogami nebo je užívá. Jejich průměrný věk se snižuje a s nárůstem počtu intravenózních uživatelů vzrostl i počet osob nakažených nemocemi, které se přenášejí krví. Výskyt rizikových skupin mládeže, kde se projevují sklony k násilí či způsob života, který ohrožuje zdraví jich samotných nebo dokonce zdraví jejich okolí, to vše jsou důvody, které by měly alarmovat nejen školy, ale všechna zařízení, která mají možnost ovlivňovat a působit na vývoj mládeže ke společnému postupu pro zlepšení stávající situace.

Pedagogičtí pracovníci ve školách a školských zařízeních mohou přispívat spolu s rodinou k formování pozitivních postojů dětí, posilovat jejich schopnosti k vytváření kvalitních mezilidských vztahů, bojovat proti náznakům šikany, učit je orientaci v sociálních vztazích a uvědomění si možných důsledků svého jednání, učit je zvládat různé konfliktní situace a životní problémy, posilovat jejich schopnost umět se vyrovnat s neúspěchem. Potřebujeme pro všechny mladé lidi a děti vytvářet kvalitnější alternativní programy, které budou v blízkosti jejich bydliště nebo školy. Tím budou pro ně dosažitelné a budou napomáhat tvorbě takového hodnotového systému, který odsune poptávku po drogách na některé z posledních míst a pomůže zvyšovat odolnost mladých vůči nabídce drog.

Efektivita minimálních preventivních programů souvisí s osobními předpoklady a odbornou erudicí učitelů, vychovatelů a učitelů odborného výcviku. Příznivé klima ve škole, které vede k posilování komunikačních dovedností a k odstraňování nedostatků v regulaci chování, bude určitě významně napomáhat při prevenci rizikového chování mládeže.

2. Východiska při tvorbě programu

Vnější

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- Zákon č. 89 /2012 Sb., občanský zákoník (rodinné právo § 655 - § 975)
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnicích
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách
- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví
- Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (antidiskriminační zákon)
- Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č. j.: 21291/2010-28
- Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem (IVýP) v rámci řešení rizikového chování žáků č.j. MŠMT – 43301/2013
- Metodický pokyn MŠMT ČR č.j.: 22294/2013-1 k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních
- Metodický pokyn MŠMT ČR č.j.: 10194/2002-14 k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví
- Metodický pokyn MŠMT ČR č.j.: 37014/2005-25 k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT
- Metodický pokyn MŠMT ČR č.j.: 14423/99-22 k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MŠMT-21149/2016)
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027
- Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2022–2027 (Usnesení vlády ČR)
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu č. j.: 11691/2004-24
- Využití právních opatření při řešení problémového chování žáků na školách (2014)
- Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2023-2025 (MŠMT-7220/2023-3)
- Metodické doporučení MŠMT k prevenci a postihu záškoláctví a omlouvání žáků z vyučování (č. j. 780/2024-1)

Vnitřní

- Školní řád
- Souhlas s testováním
- ŠVP

3. Charakteristika školy

SOŠ a SOU Dubno je zařízení, ve kterém se setkávají žáci čtyřletých oborů s maturitou a žáci tříletých učebních oborů.

OBORY ZAKONČENÉ MATURITNÍ ZKOUŠKOU

- 68-42-M/01 BEZPEČNOSTNĚ PRÁVNÍ ČINNOST
- 39-08-M/01 POŽÁRNÍ OCHRANA
- 39-41-L/01 AUTOTRONIK
- 26-41-L/01 MECHANIK ELEKTROTECHNIK

OBORY ZAKONČENÉ ZÁVĚREČNOU ZKOUŠKOU

- 23-68-H/01 MECHANIK OPRAVÁŘ MOTOROVÝCH VOZIDEL
- 26-51-H/01 ELEKTRIKÁŘ
- 36-52-H/01 INSTALATÉR
- 23-51-H/01 STROJNÍ MECHANIK

Školní rok 2024-2025 zahájilo 488 žáků, z toho 404 chlapců a 84 dívek. Třídy jsou jednooborové nebo dvouoborové. Největší počet žáků pochází z obcí do tisíce obyvatel a asi třetina žáků je z měst s počtem obyvatel kolem pěti až dvaceti tisíci. Škola plní funkci spádového učiliště a střední školy pro okolní města a vesnice.

Pedagogický sbor tvoří 54 pedagogů, z toho 19 žen. Učitelů teoretického vyučování je 38, z toho je 19 žen, učitelů odborného výcviku je 16, v domově mládeže pracuje 5 vychovatelů, z toho 3 ženy. Škola dále zaměstnává 7 externích vyučujících pro odborné předměty oboru Požární ochrana (z toho 1 ženu) a 1 externího učitele pro obor Bezpečnostně právní činnost.

Ve škole působí jeden školní metodik prevence, jeden výchovný poradce, tým prevence rizikového chování a školní poradenské pracoviště.

Praktické vyučování probíhá v dílnách v areálu školy a na pracovištích mimo školu (soukromé firmy).

Výuka je rozdělena do cyklů, v kterých se třídy střídají na praktickém a teoretickém vyučování.

Škola je umístěna mimo město a obklopena lesem. Je v dosahu městské hromadné dopravy. V areálu školy se nachází vlastní budova školy, dílny pro praktické vyučování, venkovní učebna, velká tělocvična, moderní hřiště s umělým povrchem, jídelna a domov mládeže (DM). Areál je na různých místech vybaven lavičkami.

V bezprostředním okolí je několik budov menších soukromých podniků.

4. Specifikace rizikového chování

Škola se snaží působit v prevenci tohoto rizikového chování:

- ✓ Užívání návykových látek, různé druhy závislostí
- ✓ Kriminalita, vandalismus, násilné chování
- ✓ Záškoláctví
- ✓ Šikana, kyberšikana, špatné vztahy mezi žáky
- ✓ Xenofobie, rasismus, intolerance, antisemitismus
- ✓ Rizikové chování ve sportu, v dopravě, nevhodné projevy sexuality, poruchy příjmu potravy, sebepoškozování, psychická krize

5. Cíle preventivního programu

- Soustavné vzdělávání žáků, učitelů a ostatních pracovníků školy v oblasti zdravého životního stylu a odpovědnosti ke svému zdraví a zdraví druhých. Vzdělávání žáků zaměřené na toto téma probíhá hlavně ve společenskovedních předmětech (občanská nauka, společenskovední základ, ekologie, ekonomika, zdravotvěda,).
- Formování postojů a vytváření pozitivního sociálního klimatu školy.
- Začlenění témat z oblasti rizikového chování do ŠVP.

- Vzdělávání pedagogických pracovníků pro připravenost ke zvládnání problémů v oblasti rizikového chování.
- Spolupráce s rodiči (včasné kontakty třídních učitelů v případě výskytu větší či podezřelé absence, kontakty výchovné poradkyně a metodičky prevence s rodiči problémových žáků, ...).
- Programy v rámci výuky i mimo ni, které budou pomáhat vytvářet dovednosti v sociální komunikaci a zvládnání společenských vztahů s vrstevníky i dospělými osobami, zaměření na zvládnání řešení konfliktů – práce třídních učitelů se třídou na třídnických hodinách, mimoškolních akcích (dle aktuální nabídky).
- Akce pro žáky zaměřené na rozšíření vzdělání v oblasti kultury, estetické výchovy nebo odborných zájmů, které zajišťují vyučující jazyků, enviromentální výchovy, občanské nauky, společenskovedního základu a odborných předmětů.
- Podpora volnočasových aktivit pořádaných školou nebo DM se zaměřením na sport a činnost relaxační nebo regenerační. Zajišťují vychovatelé z DM a učitelé tělesné výchovy.
- Realizace adaptačních kurzů pro 1. ročníky na začátku školního roku. Jejich cílem je optimalizace sociálního klimatu školy, stanovení pravidel chování (práva a povinnosti všech zúčastněných, což je ošetřeno školním řádem), rozvoj postojů, úcty, důvěry, snášenlivosti, spolupráce a dále prevence rizikového chování a zvyšování právního povědomí žáků.
- Posílení role metodika prevence a výchovného poradce u žáků i učitelů.

6. Cílové skupiny

- ✓ Žáci
- ✓ Rodiče
- ✓ Učitelé teoretického vyučování
- ✓ Učitelé praktického vyučování
- ✓ Vychovatelé v domově mládeže

7. Současná situace ve škole

a) Školní kroužky, mimoškolní aktivity

Nejvíce se žáci věnují sportu – fotbalu, florbalu, košíkové, odbíjené, požárnímu sportu a cvičení v posilovně. V dílnách funguje kroužek zaměřený na elektro. Na domově mládeže se žáci kromě sportu věnují hudbě (hudební kroužek).

b) Výukové materiály na škole, které se týkají rizikového chování

Vybavenost školy v této oblasti je dobrá. Učitelé mají k dispozici texty, pracovní listy a materiály v elektronické podobě s různou problematikou. K výuce čerpáme informace z webových aplikací. Naši učitelé se účastní prezenčních školení i webinářů a z nich získané poznatky využívají při výuce.

8. Plán preventivních aktivit na SOŠ a SOU Dubno v roce 2024/2025

a) Aktivity pro učitele

Systematické vzdělávání metodika prevence, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků v řešení problémových situací souvisejících s výskytem rizikového chování. Jednotliví zaměstnanci se zúčastní různých školení, která souvisí s rizikovým chováním žáků. Ve sborovně je vyčleněna nástěnka o aktuálních problémech týkajících se rizikového chování žáků ve škole. Je zde umístěn například krizový plán školy (viz příloha 1 a 4) a ŠMP zde informuje o některých opatřeních v souvislosti s rizikovým chováním žáků.

Důraz klademe zejména na komunikaci metodika prevence, výchovného poradce a učitele při řešení problémových situací se žáky a rodiči.

b) Aktivity pro žáky

- 1. Výchovné působení** na žáky je zaměřeno k vytváření zdravého životního stylu, zvládnutí stresových situací, správnému sebehodnocení, asertivní komunikaci a zvýšení odolnosti

vůči společensky nežádoucím jevům, a to nejen v předmětech, ve kterých lze ke zdravému životnímu stylu vést přímo výukou (tělesná výchova, ekologie, občanská nauka, společenskovední základ, zdravotvěda). Uvědomujeme si přitom důležitost jednotného působení třídních učitelů i všech vyučujících.

***Rozdělení témat souvisejících s problematikou v občanské nauce
a společenskovedním základu***

- **Obory s výučním listem**

1. **ročník** - osobnost jedince, sociální komunikace, asertivní jednání, zvládání konfliktů bez podpůrných látek, informace o rizikovém chování
2. **ročník** - projevy extremismu, rasismu, diskriminace, tlak médií na jedince, problematika sociální nerovnosti, lidská práva a práva dětí
3. **ročník** - trestní odpovědnost mladistvých, kriminalita spojená s drogami (výroba, držení, prodej návykových látek nezletilým, nabízení návykových látek)

- **Obory s maturitní zkouškou**

1. **ročník** - osobnost jedince, sociální komunikace, asertivní jednání, zvládání konfliktů bez podpůrných látek, informace o rizikovém chování
2. **ročník** - projevy extremismu, rasismu, diskriminace, tlak médií na jedince, problematika sociální nerovnosti, lidská práva a práva dětí
3. **ročník** - trestní odpovědnost mladistvých, kriminalita spojená s drogami (výroba, držení, prodej návykových látek nezletilým, nabízení návykových látek)
4. **ročník** – masová media a kritický přístup k nim

2. **Kulatý stůl.** Jedná se o žákovskou samosprávu. Kulatý stůl se koná vždy jednou za pololetí. Účastní se ho 1 až 2 zástupci z každé třídy. Žáci mají možnost diskutovat s vedením školy o problémech ve škole, vyjádřit se, co se jim ve škole líbí a co ne, co by chtěli změnit. Kulatého stolu se kromě žáků účastní ředitel, zástupci ředitele, výchovný poradce a metodik prevence. Žáci se při kulatém stolu učí vhodně formulovat myšlenky a požadavky a formou diskuse prosazovat své názory. Kulatý stůl přispívá k lepšímu a vlídnějšímu prostředí ve škole.

3. Pořádání a účast v odborných a sportovních soutěžích

Škola pro žáky připravuje sportovní i odborné soutěže. Účastní se i sportovních středoškolských her, kde mohou žáci porovnat svoji výkonnost s žáky ostatních škol a učí se jednání fair play. Co se týká odborných soutěží, umisťují se žáci v meziškolních kolech na předních místech.

Žáci jezdí na exkurze do různých firem, jejichž činnost souvisí s jejich oborem. Navštěvují odborné výstavy podle zaměření oboru, aby se orientovali ve své budoucí profesi a prohloubil se u nich zájem o daný obor i ve volném čase.

4. Pořádání adaptačního kurzu

Adaptační kurz je určen pro žáky prvních ročníků. Termínem kurzu je první týden v září. Kurz rozvíjí sociální dovednosti žáků, pomáhá překonat obtíže spojené s přechodem na střední školu a s vytvářením nového třídního kolektivu. Kurzu se účastní učitelé ze školy jako lektori, kteří aktivity vedou a třídní učitelé, kteří mají možnost sledovat svoji třídu a pracovat s ní. Kurz je zaměřen na sociální hry, sportovní aktivity, právní povědomí a seznámení se se školou a školním řádem.

5. Nabídka zájmových kroužků

Vzhledem k charakteru školy, která je spádová a umístěná za městem, máme v důsledku zhoršené dopravní obslužnosti menší možnosti provozovat mimoškolní aktivity pro větší část žáků. Ti, kteří dojíždějí z odlehlejších míst ani nemají možnost námi nabízené kroužky využívat.

➤ Sportovní

Probíhá v tělocvičně, posilovně a víceúčelovém hřišti v areálu SOŠ a SOU Dubno.

Žáci ubytovaní v domově mládeže mohou ve volném čase využívat tyto prostory.

➤ Hudební

Místo konání: prostory domova mládeže

➤ Sportovní – požární sport

Kroužek vede: Mgr. Gažová, Mgr. Jechová

Místo konání: tělocvična a areál SOŠ a SOU Dubno

6. Využívání sportovišť areálu školy

Žáci mohou využívat posilovnu, tělocvičnu, víceúčelové hřiště, stoly na stolní tenis.

7. Školní futsalová liga

Každoročně pořádaný turnaj mezi třídami. Žáci se v praxi učí dodržovat pravidla a chovat se fair-play.

8. Rozvoj sociálního povědomí

Sbírky v rámci charitativních akcí

- Fond Sidus - vybavení dětských zdravotnických zařízení přístroji
- Srdíčkové dny – nákup zdravotních a kompenzačních pomůcek, rehabilitační a ozdravné pobyty pro vážně nemocné děti
- Přes bariéry s Policií – pomoc lidem s handicapem
- Dárcovství krve.

c) Spolupráce s rodiči

Během roku pořádá škola pro rodiče 2 rodičovské schůzky. Učitelé při výskytu problému ihned kontaktují zákonné zástupce žáků. Závažnější problémy řešíme s rodiči a žáky ve školním poradenském pracovišti. Do něj patří školní metodik prevence, výchovný poradce, vždy příslušný třídní učitel, zástupce ředitele, popř. sám ředitel školy, žák a rodič. Stejný pohovor probíhá, pokud se problém týká zletilého žáka, který je možný i bez přítomnosti rodičů.

Rodiče najdou nejdůležitější informace, pořádané akce a další podrobnosti o chodu školy na webových stránkách školy (www.dubno.cz). Na těchto stránkách také najdou veškeré kontakty. Metodik prevence nebo výchovný poradce je v případě podezření výskytu nebo samotného výskytu rizikového chování připraven nabídnout kontakt na odborníky, kteří se zabývají touto problematikou.

Třídní učitel v případě nezletilých žáků komunikuje s rodiči v systému Bakaláři, v rámci třídních schůzek, telefonicky, emailem nebo při osobní schůzce. Písemnou formou jsou rodiče upozorňováni na již vzniklé problémy (napomenutí třídního učitele, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, podmíněné vyloučení a vyloučení).

d) Spolupráce s dalšími institucemi

- Orgán sociálně právní ochrany dětí
- Středisko výchovné péče
- Pedagogicko-psychologická poradna
- Policie ČR
- Zdravotnické zařízení
- Centrum adiktologických služeb Magdaléna – Příbram
- Centrum sociálních a zdravotních služeb Příbram
- Lomikámen Příbram

Veškeré uskutečňované akce jsou hrazeny z prostředků samotných účastníků, nebo z prostředků školy.

9. Hodnocení preventivního programu 2023/2024

1. Hodnocení adaptačního kurzu

Kurz probíhal ve dnech 4. – 6. 9. 2023 v areálu a okolí SOŠ a SOU Dubno a v areálu Nový rybník.

Zúčastnilo se ho 140 žáků prvních ročníků.

Náplň kurzu:

- poznávací hry (seznamování a poznávání účastníků)
- komunikativní hry (zlepšení komunikačních dovedností)
- kohezní a kooperativní hry (posílení vzájemných vazeb, zvyšování soudržnosti kolektivu, posílení zdravého vnímání sebe sama)
- sportovní a pohybové aktivity (relaxace a odreagování)

Realizační tým:

Lektory kurzu byli pedagogové SOŠ a SOU Dubno – Mgr. Koutná, Mgr. Peterková, PhDr. Vejvoda, LL.M.

Spolupracovníky byli jednotliví třídní učitelé prvních ročníků – Mgr. Neubergová, Mgr. Stefanidesová, Mgr. J. Lehocký, Mgr. Soucha, Mgr. Novotná, Ing. Mrvíková.

Z názorů a hodnocení kurzu zúčastněnými pedagogy vyplývá:

- kurz splnil své cíle
- měl by se konat i v příštím roce v obdobném termínu
- areál byl pro naše potřeby vyhovující
- učitelé školy jsou jako lektori kurzu vhodní

Ze závěrečné diskuse se žáky vyplývá, že kurz splnil jejich očekávání:

- po ukončení kurzu se žáci znali jmény
- věděli základní informace o svých spolužácích
- měli možnost poznat se při zajímavých sportovních aktivitách, poznávacích a komunikativních hrách, naučili se spolupracovat a podporovat se
- mezi nejlépe hodnocené aktivity patřila střelba ze vzduchovky a orientační běh

2. Kulatý stůl

Již tradičně se nám daří zapojovat žáky do spolupráce s vedením školy prostřednictvím sněmu. Proběhl jako otevřená a neformální beseda, na které zástupci tříd informovali o svých problémech a vystupovali se svými požadavky na vedení školy. Vedení na ně bezprostředně reagovalo, případně si požadavky zaznamenalo a žákům odpovídalo později, po zjištění příslušných podrobností.

3. Absence

Stále bojujeme s výskytem zbytečných absencí, které se snažíme včas podchycovat. Pedagogičtí pracovníci důsledně kontrolují docházku a při zjištění nesrovnalostí spolupracují s rodiči a školním metodikem prevence. Absence se zvyšuje v mnoha případech dosažením zletilosti žáka.

4. Podmíněné vyloučení

Důvodem rozhodnutí o podmíněném vyloučení byla neomluvená absence a nevhodné chování žáků na sociálních sítích.

5. Domov mládeže

V domově mládeže bylo řešeno několik drobných přestupků.

6. Účast žáků na soutěžích

Žáci se během roku účastnili sportovních, odborných, jazykových a literárních soutěží. Ve všech oblastech dosáhli pěkných umístění. Škola si váží toho, že ji žáci dobře reprezentují a oceňuje je pochvalami a věcnými cenami.

7. Rozvoj sociálního povědomí

Sbírky v rámci charitativních akcí

- Fond Sidus - vybavení dětských zdravotnických zařízení přístroji
- Srdíčkové dny – nákup zdravotních a kompenzačních pomůcek, rehabilitační a ozdravné pobyty pro vážně nemocné děti
- Přes bariéry s Policií – pomoc lidem s handicapem

Dárcovství krve.

8. Vzdělávání pracovníků školy

Daří se nám naplňovat dle plánu preventivních aktivit další vzdělávání metodika prevence, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků školy. Pracujeme cíleně na soustavném zlepšení klimatu ve škole. V rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti výchovy a prevence rizikového chování se kromě učitelů zúčastňují školení a seminářů také vychovatelé DM. Funguje úzká spolupráce metodika prevence, výchovného poradce, třídních učitelů, učitelů odborného výcviku, vychovatelů z DM a vedením školy.

9. Účast žáků na akcích podporujících prevenci rizikového chování

Přednáška s besedou ve vybraných třídách na téma Návykové látky. Trestně právní pohled na šikanu je webinář, který žáci všech tříd shlédli v hodinách OBN a SVZ s následnou diskusí s vyučujícími.

Dubno 25. 10. 2024

Mgr. Petra Neubergová v.r.
ředitelka SOŠ a SOU Dubno

10. PŘEHLED ČINNOSTÍ V KRIZOVÝCH SITUACÍCH 1

situace	kdo řeší	činnost	pomoc, spolupráce
Užívání drog	ŠMP, VP, Ř	překazit, volat ZS, volat ZZ	Ř, TU, ZZ, ŠMP, VP, odborník
Distribuce drog	ŠMP, VP, Ř	zajistit, oznámit PČR	ŠMP, VP, TU, ZZ, PČR
Poruchy příjmu potravy	TU, ŠMP, VP, Ř	oznámit ZZ, pediatrovi	ŠMP, VP, ZZ, odborník
Alkohol	TU, VP, ŠMP, Ř	zajistit, oznámit ZZ, (pediatr, OSPOD)	ZZ, odborník, OSPOD
CAN (syndrom týraného dítěte)	ŠMP, VP, TU, U, Ř	kontakt TU, pediatr, Linka bezpečí	PPP, pediatr, OSPOD (trestný čin – PČR)
Šikana	TU, VP, ŠMP, Ř	zabránit, diagnostika, oznámit ZZ	ŠMP, VP, ZZ, PPP, (trestný čin – OSPOD, PČR)
Kyberšikana	ŠMP, VP, TU, odborník IT, Ř	zajistit ochranu oběti + dostupné důkazy, oznámit PČR (trestný čin)	ZZ, OSPOD, PPP, (PČR)

PŘEHLED ČINNOSTÍ V KRIZOVÝCH SITUACÍCH 2

situace	kdo řeší	činnost	pomoc, spolupráce
Homofobie (nepřátelství vůči lidem vybočujícím z generových norem, homosexuálním lidem)	ŠMP, VP, TU, U, Ř	zajistit ochranu	ZZ, OSPOD, PPP, PČR
Extrémismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus	ŠMP, VP, Ř	diagnostika, oznámit ZZ a PČR	ZZ, PČR
Vandalismus	ŠMP, VP, Ř, U	diagnostika	ZZ, (OSPOD, PČR)
Záškoláctví	TU, VP, ŠMP, Ř	aktivní vyhledávání, oznámit ZZ, OSPOD	ZZ, OSPOD
Krádeže	ŠMP, VP, Ř, TU	analýza, oznámit PČR	ZZ, (trestný čin – PČR), OSPOD
Tabák	TU, VP, ŠMP, Ř	zabránit v prostorách školy, oznámit ZZ	ZZ, odborník v léčbě závislostí
Netolismus (závislost na tzv. virtuálních drogách)	U, ŠMP, VP, Ř	diagnostika	ZZ, odborník v léčbě závislostí

PŘEHLED ČINNOSTÍ V KRIZOVÝCH SITUACÍCH 3

situace	kdo řeší	činnost	pomoc, spolupráce
Sebepoškozování	U, TU, ŠMP, VP, Ř	posoudit riziko, kontakt se ZZ	ZZ, specialista
Nová náboženská hnutí	TU, ŠMP, VP, Ř	naslouchat, vysvětlovat, info ZZ	OSPOD + PČR (v případě trestného činu), odborník
Rizikové sexuální chování	U, TU, VP, ŠMP, Ř	diagnostika, oznámit PČR (trestný čin)	ZZ, OSPOD, PČR
Príslušnost k subkulturám	ŠMP, VP, TU	diagnostika	ZZ, PPP, OSPOD (trestný čin)
Domácí násilí	U, TU, VP, ŠMP, Ř	zprostředkovat dítěti potřebné informace a přizvat odborníky	PPP, OSPOD, PČR
Psychická krize /duševní onemocnění žáka	U, VP, ŠMP, Ř	doporučení kontaktovat odborné pracoviště, kontakt se ZZ	ZZ, specialista

11. Postup školy v případě výskytu užití návykových látek

A: V případě, že selhala preventivní opatření školy a v případě podezření, že žák užívá návykovou látku, škola (školní metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitel, pověřený pracovník) dle svých možností a komunikačních dovedností:

1) provede diskrétní šetření, pohovor s dítětem.

Doporučí mu rozhovor s odborníky:

- linka bezpečí: 116111, www.linkabezpeci.cz
- kontakt s pracovníky Centra adiktologických služeb Magdaléna - Příbram
- ze zdravotnického zařízení, pedagogicko-psychologické poradny nebo střediska výchovné péče

2) Při důvodném podezření:

- kontaktuje škola rodiče nebo zákonné zástupce a upozorní je na svůj další postup v případě ohrožení zdraví dítěte po požití drogy, podá jim informace o nebezpečí předávkování, trvalého poškození zdraví a možnostech vyhledání odborné pomoci
- v případě negativní reakce rodičů na sdělení skutečnosti a v případě, že rodiče nezařídí pro žáka další péči, uvědomí sociální odbor

B: V akutním případě po zjištění, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) v době vyučování, ředitel nebo pracovník školy kontaktuje zdravotnické zařízení a zároveň uvědomí rodiče, popř. zákonné zástupce. Žák setrvává do příjezdu zdravotníka či rodičů pod dozorem dospělého pracovníka školy.

C: V případě dealerství či podezření na porušení § 217 trestního zákona (ohrožování mravní výchovy dítěte) nebo zanedbání povinné péče:

- 1) uvědomí oddělení péče o dítě, oddělení sociální prevence sociálního odboru OÚ
- 2) oznámí věc policii

Každý pedagogický pracovník má k dispozici „krizový plán“, který může v případě potřeby použít.

12. Směrnice ředitele školy: Prevence proti šikanování

Obecná ustanovení

Směrnice vychází z:

- 1) Metodické doporučení MŠMT ČR k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, č.j.: 21291/2010-28
- 2) Metodický pokyn MŠMT ČR č.j.: 22294/2013-1 k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních
- 3) Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)

Tento program proti šikanování slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí ve škole, zaměřuje se především na prevenci šikanování a ukazuje postupy řešení šikanování.

Seznámení žáků se směrnicí probíhá na začátku školního roku. Zákonní zástupci jsou seznámeni s touto směrnicí na webových stránkách školy v rámci Preventivního programu SOŠ a SOU Dubno.

Seznámení žáků se šikanou jako tématem probíhá při hodinách občanské nauky.

Čl. 1

Charakteristika šikanování

(1) Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

(2) Šikanování se ve své zárodečné formě vyskytuje prakticky na všech školách. Pocit bezpečí každého jedince a jeho začlenění do třídního kolektivu je základní podmínkou vytváření produktivního prostředí a dobrého sociálního klimatu třídy a školy. Všechny školy a školská zařízení mají povinnost předcházet všem náznakům násilí a šikanování. Šikanování v jakékoli formě a podobě nesmí být pracovníky školy akceptováno. Samotní pedagogičtí pracovníci nesmí svým jednáním s některými žáky a chováním vůči nim podněcovat zhoršování vztahů směřující k šikanování těchto žáků jejich spolužáky.

Čl. 2

Projevy šikanování

1. Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu.
Mezi základní formy šikany patří:
Verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií).
Fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).
Smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).
2. Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech může nabýt i rysy organizovaného zločinu.

Příklady šikanování jsou uvedeny v příloze č. 2.

Čl. 3

Odpovědnost školy chránit děti před šikanou

(1) Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

(2) Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství;
- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, dle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání). Skutečnost, že dítě někoho šikanovalo nebo bylo šikanováno, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala;
- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů);
- v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.

(3) Z hlediska zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen „trestných činů“). Proviněním se rozumí trestný čin spáchaný mladistvým - § 6 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže):

vydírání § 175 TZ, omezování osobní svobody § 171 TZ, zbavení osobní svobody § 170 TZ, útisku § 177 TZ, těžkého ublížení na zdraví podle § 145, ublížení na zdraví § 146 TZ, § 146a TZ, vraždy § 140 TZ, loupeže § 173 TZ, krádeže § 205 TZ, násilí proti skupině obyvatelů

a proti jednotlivci § 352 TZ, poškození cizí věci § 228 TZ, znásilnění § 185 TZ, kuplířství § 189 TZ, pohlavního zneužití § 187 TZ, apod. + nebezpečné vyhrožování § 353 TZ, nebezpečné pronásledování § 354 TZ, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení § 149 TZ.

(4) Trestné činy ve vztahu ke kyberšikaně

Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů:

- nebezpečné pronásledování (stalking, § 354 TZ) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pocítuje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých;
- účast na sebevraždě (§ 144 TZ) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě;
- porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ) – např. „odposlech“
- odesílaného e-mailu;
- porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 TZ), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti;
- pomluva (§ 184 TZ) – např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť.

(5) Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřizování (§ 366 TZ) či schvalování trestného činu (§ 365 TZ), v krajním případě i podněcování (§ 364 TZ).

Čl. 4

Školy a školská zařízení v prevenci šikanování

- ředitel školy je orientován v metodice, organizaci a právní problematice šikanování. Je to základní předpoklad, aby mohl vytvořit příznivé podmínky pro vyškoleného odborníka na řešení šikany a inicioval rozvíjení školního programu proti šikanování;
- škola má vyškoleného alespoň jednoho odborníka pro koordinaci a následně i pro řešení šikany (zpravidla školní metodik prevence, dle vyhlášky č.72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb.). Pracovník pověřený řešením umí kvalifikovaně odhadnout stadium a formu šikany a rozhodnout, zda řešení zvládne škola sama nebo zda si povolá odborníka. (příloha vyhlášky č. 72/2005 Sb. stanovuje kompetence školních poradenských pracovníků, tj. školního metodika prevence, výchovného poradce, příp. školního psychologa nebo školního speciálního pedagoga a také kompetence školských poradenských zařízení – pedagogicko-psychologické poradny (dále jen „PPP“), střediska výchovné péče (dále jen „SVP“) aj.);
- škola spolupracuje s PPP, SVP a dalšími organizacemi a institucemi při řešení pokročilých a neobvyklých šikan, které sama nezvládne;

- škola má ve školním řádu:
 - zakomponován kategorický zákaz chování mající charakter šikanování a opatření, která se váží k tomuto závažnému porušení školního řádu;
 - zpracovaná pravidla používání informačních a komunikačních technologií, internetu a mobilních telefonů (během vyučování, o přestávkách, v prostoru školy). Součástí tohoto textu je i stanovení kázeňských opatření při nedodržování těchto pravidel.
- ředitel školy zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky ve škole před vyučováním a o přestávkách, na vytipovaných rizikových místech v prostorách školy;
- škola má zpracovaný plán dalšího vzdělávání pedagogů, zejména pracovníka pověřeného řešením šikany (zpravidla školního metodika prevence) a třídních učitelů v prevenci šikanování.

Čl. 5

Krizový plán a postupy řešení šikanování

- viz příloha č. 3 a 4

Každý pedagogický pracovník má k dispozici „krizový plán“, který může v případě potřeby použít.

Čl. 6

Výchovná opatření

(1) Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná nápravná opatření. Uvedeme některá, která přicházejí při šikanování v úvahu:

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy; podmíněné vyloučení a vyloučení ze školy – nelze použít v případě žáka, který plní povinnou školní docházku);
- snížení známky z chování;
- převedení do jiné třídy, pracovní či výchovné skupiny (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmínek);
- vyloučení ze školy při opakování násilí po rozhodnutí výchovné komise – nelze použít v případě žáka, který plní povinnou školní docházku;
- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu;
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu;
- škola umožní agresorovi individuální výchovný plán.

(2) Doporučuje se dále pracovat s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.) i s obětí šikany. V případě potřeby doporučit zákonnému zástupci péči dítěte v PPP, SVP nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů, případně převedení do jiné třídy.

(3) Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina) apod.

Čl. 7

Spolupráce s rodiči

Pokud rodiče informují školu o podezření na šikanování, je za odborné vyšetření záležitosti zodpovědný ředitel školy. Při nápravě šikanování je potřebná spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků, jak s rodinou oběti, tak i s rodinou agresora. Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací.

Je nutné předem informovat rodiče o tom, co dělat v případě, že se dozvědí o šikanování.

Spolupráce se specializovanými institucemi

(1) Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce, event. školního psychologa, školního speciálního pedagoga nebo zástupce školy s dalšími institucemi a orgány zejména:

- v resortu školství – s PPP, SVP, speciálně pedagogickými centry (v případě integrovaných dětí na běžných školách);
- v resortu zdravotnictví – s pediatrií a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie;
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou), případně s NNO specializujícími se na prevenci a řešení šikany.

(2) Dle vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb. je při poskytování poradenských služeb (tj. také při intervenčních programech) nutné žáky, včetně jejich zákonných zástupců, předem informovat o charakteru poradenské služby. Využívá se tzv. informovaný souhlas (viz § 1 odst. 3 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb.)

Výstupem práce externí odborné instituce by měla být písemná zpráva s adekvátními informacemi (§ 1 odst. 5 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb.). Aby byly pro školu informace relevantní, doporučuje se před započítím poradenských služeb dohodnout obsah a rozsah práce.

(3) Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitel školy nebo školského zařízení oznámí tuto skutečnost Policii ČR.

(4) Ředitel školy oznámí orgánu sociálně-právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, ředitel školy zahájí spolupráci s orgány sociálně-právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů).

PŘÍLOHA 1:

KRIZOVÝ PLÁN SOŠ a SOU Dubno návykové látky

U žáka byly nalezeny legální návykové látky

- prodiskutovat případ se žákem nebo zajistit intervenci (ŠMP, VP, TU, ZŘ, ŘŠ)
- písemný záznam (datum, čas, popis zabavených předmětů, komu patří nebo byly zabaveny, kde, kým a za jakých okolností byly zabaveny)
- podpis žáka (pokud odmítne, zapíše se místo jeho podpisu – odmítl podepsat) a zúčastněných (3 podpisy)
- informování zákonných zástupců + odevzdání látky

Zachytíte látku (vybavení), o které se domníváte, že je to návyková látka

- zajištění látky (neporušení, dát do obálky a na ní zkrácený záznam + podpis, trezor)
- nemanipulovat, neochutnávat
- písemný záznam (vzhled zabavených předmětů, datum, čas, komu patří nebo byly zabaveny, kde, kým a za jakých okolností byly zabaveny)
- podpis žáka (pokud odmítne, zapíše se místo jeho podpisu – odmítl podepsat) a zúčastněných (3 podpisy)
- informovat Policii ČR (**974 879 770, 727 968 514**)
- nález předat Policii ČR
- informování zákonných zástupců
- informování OSPOD (**318 402 232**)
- zvážit, zda informovat ostatní členy sboru, popř. žáky
- pokud nám majitel látku odmítá vydat, odvedeme ho mimo kolektiv (např. kancelář školy) a zamezíme mu v likvidaci látky – kontaktujeme Policii ČR
- prodiskutovat případ se žákem a zajistit intervenci (ŠMP, VP, TU, ZŘ, ŘŠ)

U žáka bylo zjištěno nedovolené vlastnictví nelegální návykové látky

- zajištění látky (neporušení, dát do obálky a na ní zkrácený záznam + podpis, trezor)
- písemný záznam (popis zabavených předmětů, datum, čas, komu patří nebo byly zabaveny, kde, kým a za jakých okolností byly zabaveny)
- podpis žáka (pokud odmítne, zapíše se místo jeho podpisu – odmítl podepsat) a zúčastněných (3 podpisy)
- informovat Policii ČR (**974 879 770, 727 968 514**)
- nález předat Policii ČR
- informování zákonných zástupců
- informování OSPOD (**318 402 232**)
- zvážit, zda informovat ostatní členy sboru, popř. žáky
- pokud nám majitel látku odmítá vydat, odvedeme ho mimo kolektiv (např. kancelář školy) a zamezíme mu v likvidaci látky – kontaktujeme Policii ČR
- prodiskutovat případ se žákem a zajistit intervenci (ŠMP, VP, TU, ZŘ, ŘŠ)

Žák se dostaví do školy pod vlivem nějaké návykové látky

- zajištění bezpečnosti (žáka i ostatních) – dozor, informovat ZŘ, ŘŠ
- zjištění zdravotního stavu
- ohrožení života ZZS – 155
- testování na základě písemného souhlasu
- informování zákonných zástupců (případně odvoz domů zák. zástupci)
- informování OSPOD (318 402 232)
- prodiskutovat případ se žákem nebo zajistit intervenci (ŠMP, VP, TU, ZŘ, ŘŠ)
- zvážit, zda informovat ostatní členy sboru, popř. žáky

Některý z žáků nosí do školy a předává spolužákům návykové látky

- distributor
- závažný trestný čin (ohrožení mravní výchovy mládeže)
- zajištění látky (neporušení, dát do obálky a na ní zkrácený záznam + podpis, trezor)
- písemný záznam (popis zabavených předmětů, datum, čas, komu patří nebo byly zabaveny, kde, kým a za jakých okolností byly zabaveny)
- podpis žáka (pokud odmítne, zapíše se místo jeho podpisu – odmítl podepsat) a zúčastněných (3 podpisy)
- informovat Policii ČR (974 879 770, 727 968 514)
- nález předat Policii ČR
- informování zákonných zástupců
- informování OSPOD (318 402 232)
- zvážit, zda informovat ostatní členy sboru, popř. žáky
- pokud nám majitel látku odmítá vydat, odvedeme ho mimo kolektiv (např. kancelář školy) a zamezíme mu v likvidaci látky – kontaktujeme Policii ČR
- prodiskutovat případ se žákem a zajistit intervenci (ŠMP, VP, TU, ZŘ, ŘŠ)

Ve škole objevíte uživatele návykových látek

- nevyhýbat se rozhovoru (zájem)
- prodiskutovat případ se žákem nebo zajistit intervenci (ŠMP, VP, TU, ZŘ, ŘŠ)
- neslibovat, že nebudeme nikoho informovat
- informování zákonných zástupců
- informování OSPOD (318 402 232)
- zvážit, zda informovat ostatní členy sboru

Žák se svěří s užíváním návykových látek

- nevyhýbat se rozhovoru (nabídnout radu a podporu))
- neslibovat, že nebudete nikoho informovat
- obrátit se na relevantní služby
- informování zákonných zástupců (s vědomím žáka)

Rodič hledá ve škole radu, jak řešit problémy s návykovými látkami u svého dítěte

- respektovat specifika každého případu
- poskytnout informace o dostupných službách
- doporučit poradenství

PŘÍLOHA 2:

Přímé a nepřímé varovné signály šikanování

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet;
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí;
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními;
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů;
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;
- stává se uzavřeným;
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;
- zašpiněný nebo poškozený oděv;
- stále postrádá nějaké své věci;
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole;
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

POZN. (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť konflikty v době adaptace nových žáků nejsou vzácností!)

Rodiče žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;
- nechce jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach;
- ztrácí chuť k jídlu;
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčitě bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma;
- své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

PŘÍLOHA 3:

Šikana směřuje od počátečního stadia, tzv. ostrakismu k dokonalému pátému stadiu – totalitě.

První stadium - ostrakismus

Jde o mírné psychické formy násilí, kdy je některý člen skupiny neoblíben a není uznáván. Ostatní ho pomlouvají, nebaví se s ním, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium - fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit k odreagování nepříjemných pocitů agresorů. Manipulace se přitvrzuje a pokud se do této doby jednalo převážně o agresi psychickou, objevují se první známky slabé fyzické agrese. Další vývoj závisí na postojích žáků k šikanování. Pokud existují kamarádské vztahy a žáci mají negativní postoj k násilí, pokusy o šikanování neuspějí. Vytvoření takovéto skupiny je pedagogickým úspěchem. V opačném případě nastávají příznivé podmínky pro vytvoření třetího stadia šikany.

Třetí stadium - vytvoření jádra (klíčový moment)

Vytváří se skupina agresorů, tzv. „úderné jádro“. Tito agresori začnou systematicky spolupracovat a šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Je to klíčový moment, kdy se jedná o to, zda se počáteční stadium přemění ve stadium pokročilé. Pokud neexistuje silná pozitivní skupina, která bude rovnocenným partnerem agresorům, bude šikana pokračovat. Někdy vznikne rovnováha, která se ale velmi snadno poruší ve prospěch jedné nebo druhé skupiny, např. příchodem nového spolužáka. Podle zkušeností se ale silné skupiny slušných žáků vyskytují v menšině.

Čtvrté stadium - většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. Ve skupině dochází k proměně, k vytvoření alternativní identity, která se zcela podřídí normám vůdců a málokdo se tomu dokáže postavit. I někteří mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě - aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium - totalita (dokonalá šikana)

Násilí jako normu přijímají téměř všichni nebo všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Dochází k plnému nastolení totalitní ideologie šikanování, tzv. stadiu vykořisťování. Žáci jsou rozděleni na dvě skupiny – „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. Agresori jsou svojí závislostí nuceni k opakovanému násilí a v malé skupině zcela zvítězí zlo. Někteří, původně neutrální členové skupiny, se stále aktivněji zapojují do týrání a brutální násilí se začíná považovat za normální chování. Zcela chybí soucit i pocity viny. Tento nejvyšší stupeň šikany se vyskytuje spíše ve výchovných ústavech, věznicích, nebo vojenském prostředí. V mírnější podobě se ale někdy vyskytuje i ve školách.

PŘÍLOHA 4:

Krizový plán školy - prevence proti šikanování

(1) Odhalení šikany bývá obtížné. Významnou roli při jejím zjišťování hraje strach, a to nejen strach obětí, ale i pachatelů a dalších účastníků. Strach vytváří obvykle prostředí „solidarity“ agresorů i postižených.

(2) Účinné a bezpečné vyšetření šikany vychází z kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování. Existuje rozdíl mezi vyšetřováním počátečních a pokročilých stádií šikanování.

Hledáme odpovědi na otázky:

1. Kdo je oběť? Kdo je agresor?
2. Co se stalo?
3. Kde k tomu došlo?
4. Proč k tomu došlo?
5. Jak se to stalo?
6. Čím byl čin vykonán?
7. Kdy se to stalo?

Postupy pro řešení počátečního stadia šikany

Pro vyšetřování počáteční šikany, které škola zvládne řešit vlastními silami, má škola vypracované následující postupy:

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi (spolupráce učitele, metodika prevence, výchovného poradce, třídního učitele nebo vedení školy).
2. Oslovení vedení školy se žádostí o takové přeorganizování rozvrhu, aby zainteresovaní učitelé mohli postupovat podle následujících kroků.
3. Nalezení vhodných svědků.
4. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (**nikoli však konfrontace obětí a agresorů!**).
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.
6. Informování rodičů o vzniklé situaci a dohoda o osobním kontaktu na pohovoru, výchovné komisi apod.

Postupy pro řešení pokročilého stadia šikany

Řešení pokročilé a nestandardní šikany a situací, kdy škola potřebuje pomoc z venku a součinnost se specializovanými institucemi:

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování, uvědomění vedení školy a organizace dalšího vyučování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii. **(974 879 770, 727 968 514)**
6. Vlastní vyšetřování.
7. Spolupráce s rodiči.

V rámci první pomoci je nutné při pokročilých brutálních kriminálních šikanách spolupracovat s dalšími institucemi a orgány, zejména s následujícími:

- pedagogicko-psychologická poradna
- středisko výchovné péče
- orgán sociálně právní ochrany dítěte
- Policie ČR

PŘÍLOHA 5:

Složení týmu prevence rizikového chování v SOŠ a SOU Dubno:

Mgr. Petra Neubergová – ředitelka školy
Mgr. Eva Koutná – výchovná poradkyně
Mgr. Romana Souchová – školní metodik prevence
Mgr. Petra Novotná - školní metodik prevence
PhDr. Tomáš Vejvoda, LL.M.
JUDr. Milan Kocík, MBA, LL.M.

Školní poradenské pracoviště:

Mgr. Eva Koutná – výchovná poradkyně
Mgr. Romana Souchová – školní metodik prevence

PŘÍLOHA 6:

Krizové linky

Linka bezpečí

116 111 – nonstop zdarma z pevné linky i mobilního telefonu, www.linkabezpeci.cz, pro děti a studenty do 25 let (pomoc@linkabezpeci.cz)

Rodičovská linka

606 021 021, www.rodicovskalinka.cz - nabízí krizovou pomoc, rodinné a výchovné poradenství po telefonu a internetu (pomoc@rodicovskalinka.cz)

Nadace Naše dítě

www.nasedite.cz (pomoc týraným, zneužívaným, handicapovaným ohroženým a opuštěným dětem, které se ocitnou v obtížné životní situaci)

Linka právní pomoci

777 800 002 - na tomto čísle obdržíte každou středu v době od 14.00 do 18.00 hod. zdarma právní radu od zkušených advokátů ohledně problémů z oblasti rodinného práva a péče o dítě (lpp@nasedite.cz). Odborníci Vám poradí, jaké jsou možnosti řešení, kam se obrátit, či jak se zachovat v dané situaci. Linka je určena pro jednorázové telefonické poradenství

Bílý kruh bezpečí

257 317 100 (Praha), www.bkb.cz - bezpečný prostor a podpora, prověření základních potřeb a hledání potřebných zdrojů, srozumitelné informace o právech obětí trestných činů a rady, jak na tato práva dosáhnout, stanovení priorit, první nezbytné kroky k nápravě škod poradenství při hledání strategií (krátkodobých i dlouhodobých)

Linka pomoci obětem kriminality a domácího násilí

Nonstop / bezplatně 116 006

Dětské krizové centrum

241 484 149, 777 715 215 (nonstop Linka důvěry), www.ditekrize.cz (problematika syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte)

Problematika rizik kyberprostoru 778 510 510

Centrum adiktologických služeb Magdaléna – Příbram

318 622 010, 737 391 214, www.magdalena-ops.cz (pomáhá prostřednictvím sociálních služeb osobám, které užívají návykové látky a jejich blízkým, ke zlepšení kvality života po stránce zdravotní, psychické a sociální)

Hlášení nezákonného obsahu na Internetu

910 101 010, www.stoponline.cz; www.horkalinka.eu (kyberšikana)

Linka první psychické pomoci

Nonstop / bezplatně 116 123, www.cestazkrize.net

Lomikámen

725 751 363 (Příbram), www.lomikamen.cz - podpora lidí s duševním onemocněním a osvěta v oblasti duševního zdraví

Linka pro rodinu a školu

Nonstop / bezplatně 116 000, www.cestazkrize.net - problematika ohrožených dětí. Krizová linka pro rodiny, příbuzné, pedagogy a zainteresovanou veřejnost
www.linkaztracenedite.cz - ztracené dítě

Šance dětem

www.sancedetem.cz - informace z oblasti zabývající se ohroženými dětmi v České republice. Články, jež zde najdete, jsou určeny zejména rodinám s dětmi, které potřebují poradit nebo se zorientovat v problémové situaci, již právě řeší

Péče o duševní zdraví

www.opatruj.se (krizová pomoc)

Národní linka pro odvykání

800 350 000 (PO-PÁ, 10-18:00 – zdarma) - pomoc pro osoby se závislostí na cigaretách, alkoholu, lécích, drogách, hraní, sociálních sítích

Linka Anabel

774 467 293 (pondělí 8:00-16:00, úterý 10:00-18:00, středa-pátek 8:00-16:00) - telefonická krizová pomoc pro problematiku spojenou s okruhem poruch příjmu potravy
Kontaktní Centra: Praha: **775 904 778**, e-mail: posta@anabell.cz

Modrá linka

608 902 410, 731 197 477 (denně od 9:00 do 21:00) - pomoc v obtížných životních situacích pro děti i dospělé
chat: <https://chat.modralinka.cz/> (denně 12:00-21:00), e-mail: help@modralinka.cz

Národní linka pomoci AIDS

800 144 444 (Po-Čt 9:00-12:00 a 13:00 -18:00, Pá 9:00-12:00 a 13:00-16:00)